

## મહાગુજરાત ગાંધર્વ સંગીત સમિતિ

### તબલા - વિશારદ પ્રથમ (મધ્યમાપૂર્ણ)

સૂચના : બધા પ્રશ્ન ફરજિયાત છે. જમણી બાજુ પ્રશ્નોના ગુણ દર્શાવેલ છે. ગુજરાતી આવૃત્તિ અંતિમ ગણાશે.

- પ્ર. ૧ (અ) જોડકા જોડો (૫)
- | (અ)            | (બ)                                |
|----------------|------------------------------------|
| (૧) ખ્યાલ ગાયન | (અ) ઉ. ઝાકીર હુસૈન                 |
| (૨) કુઆડ લય    | (બ) ચૌતાલ                          |
| (૩) ખુલ્લો બાજ | (ક) ૪ માત્રાના કાલ સમયમાં ૫ માત્રા |
| (૪) પંજબ ઘરાના | (ડ) ચાર માત્રા કાલમાં ૭ માત્રા     |
| (૫) ૧૨ માત્રા  | (ઘ) વિ. ઝુમરા                      |
|                | (ઉ) ધમાર                           |
- પ્ર. ૧ (બ) ખાલી જગ્યા પૂરો. (૫)
- (૧) પંચમ સવારી.....માત્રાનો તાલ છે.  
(૨) આડા ચૌતાલમાં કુલ.....ખાલીઓ આવે છે.  
(૩) .....ઘરાનામાં પખાવજમાં બોલોને તબલા ઉપર વગાડવાની ખાસીયત છે.  
(૪) તાલ ચૌતાલ.....ગાયકીમાં વપરાય છે.  
(૫) .....તાલ હુમરા ગાયનમાં ઉપયોગી છે.
- પ્ર. ૨ (અ) ખરા ખોટા વિધાનો જણાવી ખોટું વિધાન સુધારી ફરી લખો. (૫)
- (૧) 'તિરકિટ' ફક્ત તબલા ઉપર વાગતા બોલ છે.  
(૨) ઘુપદ-ધમાર ગાયનમાં બંધ બાજના તાલોનો ઉપયોગ થાય છે.  
(૩) લગ્ગી હુમરા ગાયનમાં વિશેષ વાગે છે.  
(૪) ઝુમરા તાલમાં અંતિમ ખંડ ૩ માત્રાનો છે.  
(૫) પેશકાર હંમેશા તબલા વાદનના અંતમાં વપરાય છે.
- પ્ર. ૨ (બ) એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો. (૫)
- (૧) આડા ચૌતાલની માત્રા અને તેનો ઉપયોગ જણાવો.  
(૨) ખુલ્લા બાજના તાલોના નામ આપો. (કોઈપણ ત્રણ)  
(૩) બેદમ તિહાર્ફ અને દમદાર તિહાર્ફનો ટુંકમાં ભેદ સમજાવો.  
(૪) તબલાવાદકના કોઈપણ બે દોષ જણાવો.  
(૫) તબલાના દશ વર્ણો ફક્ત નામ જણાવો.
- પ્ર. ૩ (અ) ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે એક) (૫)
- (૧) ફરમાઈશી પરન ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.  
(૨) દિલ્હી ઘરાના અને તેની વિશેષતા.
- પ્ર. ૩ (બ) પારિભાષિક શબ્દોની વ્યાખ્યા આપો. (ગમે તે પાંચ) (૫)
- (૧) પેશકાર (૨) નૌઠકકા તિહાર્ફ (૩) રેલો (૪) લગ્ગી (૫) કુઆડ (૬) તિસ્ત્ર ખતિ
- પ્ર. ૪ કોઈપણ એક કલાકારનું જીવન ચરિત્ર લખો. (૧૦)
- (૨) પં. કિશન મહારાજ (૨) ઉ. ઝાકીર હુસૈન  
અથવા
- પ્ર. ૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિષય પર નિબંધ લખો.
- (૧) તબલાના દસ પ્રાણ અને તેની વિસ્તૃત બાણકારી.  
(૨) સુગમ સંગીત અને ગઝલ ગાયનમાં તબલા સંગત.
- પ્ર. ૫ (અ) કોઈપણ બે તાલની સંપૂર્ણ માહિતી લખી તેની ઠાય લય લિપિબદ્ધ કરો અને પસંદ કરેલા કોઈપણ એક તાલની તીગુન અને બીજા તાલની ચૌગુન લખો. (૧૦)
- (૧) ઝુમરા (૨) આડા ચૌતાલ (૩) ધમાર
- પ્ર. ૫ (બ) માંગ્યા મુજબ લખો. (કોઈપણ પાંચ) (૧૦)
- (૧) ચૌતાલની તિગુન લખો.  
(૨) ત્રિતાલમાં એક આડ લયનો ટૂંકડો લખો.  
(૩) એકતાલમાં એક બેદમ તિહાર્ફ લિપિબદ્ધ કરો.  
(૪) સુલતાલમાં એક પરન લિપિબદ્ધ કરો.  
(૫) ઝપતાલમાં એક નવઠકકા લિપિબદ્ધ કરો.  
(૬) રૂપક તાલમાં એક સમથી સમ સુધીની તિહાર્ફ લખો.
- પ્ર. ૫ (ક) કોઈપણ બે પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)
- (૧) ત્રિતાલમાં એક આડ લયનો કાયદો બે પલટા અને એક તિહાર્ફ લિપિબદ્ધ કરો.  
(૨) એકતાલમાં એક ફરમાઈશી ચકદાર અને બે મુખડા લખો.  
(૩) ૧૫ માત્રાની સવારી અને આડચૌતાલમાં એક-એક કાયદા અને સમથી સમની એક તિહાર્ફ લખો.

## મહાગુજરાત ગાંધર્વ સંગીત સમિતિ

### તબલા - ઉપ વિશારદ (વિશારદ દ્વિતિય)

સૂચના : બધા પ્રશ્ન ફરજિયાત છે. જમણી બાજુ પ્રશ્નોના ગુણ દર્શાવેલ છે. ગુજરાતી આવૃત્તિ અંતિમ ગણાશે.

પ્ર. ૧ (અ) જોડકા જોડો

(અ)	(બ)
(૧) કહેરવા - હીંચ	(૧) દ્રુપદ - ધમાર
(૨) તિલવાડા - ઝુમરા	(૨) ગરબા - ભજન
(૩) અધ્યા - દિપચંદી	(૩) તરાના
(૪) દ્રુત ત્રિતાલ - દ્રુત એકતાલ	(૪) દુમરી
(૫) ચૌતાલ - ધમાર	(૫) વિ. બડાખ્યાલ

(૫)

પ્ર. ૧ (બ) ખાલી જગ્યા પૂરો. (ગમે તે પાંચ)

- (૧) ચાર માત્રામાં સાત માત્રા વગાડવાથી.....લય બને છે.
- (૨) ધમાર તાલની જાતિ .....
- (૩) તેવરા તાલ.....બાજનો તાલ છે.
- (૪) અજરાડા ઘરાનામાં.....લયના કાયદાની વિશેષતા છે.
- (૫) સ્તુતિ પરન.....ઘરાનાની વિશેષતા છે.
- (૬) પંજબી તાલને.....તાલના પ્રકાર તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

(૫)

પ્ર. ૨ નીચે આપેલ વ્યાખ્યા ત્રણ-ચાર લીટીમાં લખો. (ગમે તે પાંચ)

- |                     |                |                   |                  |
|---------------------|----------------|-------------------|------------------|
| (૧) ચક્રદાર તિહાર્થ | (૨) અનાગત ગ્રહ | (૩) કાયદા ચક્રદાર |                  |
| (૪) ચોપલ્લી પરન     | (૫) લડી        | (૬) ખંડ-જાતિ      | (૭) બેદમ-તિહાર્થ |

(૧૦)

પ્ર. ૩ ગમે તે બે ટૂંકનોંધ લખો. (આઠ થી દસ લીટીમાં)

- (૧) તબલાવાદકના ગુણ દોષ લખો.
- (૨) કોઈ પણ ચાર-ગ્રહ વિશે લખો.
- (૩) પરન અને કાયદાના ભેદ વિસ્તૃત માહિતી સાથે સમજાવો.

(૧૦)

પ્ર. ૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક કલાકારનું જીવન કવન ૨૦ થી ૨૫ લીટીમાં લખો.

- (૧) ઉ. અહમદખાન થીરકવા
- (૨) ઉ. અલ્લારખાં

અથવા

નીચેનામાંથી કોઈપણ એક નિબંધ ૨૦ થી ૨૫ લીટીમાં લખો.

- (૧) તાલ-વાદનો ઇતિહાસ.
- (૨) સંગીતમા તાલનું મહત્વ
- (૩) સમાનમાત્રાઓ વાળા વિવિધ તાલોની આવશ્યકતા.

(૧૦)

પ્ર. ૫ માંગ્યા મુજબ લખો.

(અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે તાલની ઠાય, લય, દુગુન, તિગુન, ચૌગુન લિપિબદ્ધ કરો.

૧. મત્તાલ
૨. જત તાલ
૩. ગજઝંપા
૪. ૧૬ માત્રાની સવારી

(૩૦)

(બ) ૧. ૧૫ માત્રાની સવારી તાલમાં બે કાયદા અને દરેકના બબે પલ્લા લખો તેમજ ત્રિતાલના એક આવર્તનમાં ચૌતાલ લખો.

(ક) ગમે તે બે તાલની તુલના કરો.

- (૧) ઝપ્તાલ-શૂલતાલ
- (૨) ૧૫ માત્રાની સવારી - ગજઝંપા
- (૩) દીપચંદી-ધમાર
- (૪) પંજબી-તિલવાડા

(૧૦)

## મહાગુજરાત ગાંધર્વ સંગીત સમિતિ

### તબલા - અલંકાર - ૧

સૂચના : બધા પ્રશ્ન ફરજિયાત છે. જમણી બાજુ પ્રશ્નોના ગુણ દર્શાવેલ છે. ગુજરાતી આવૃત્તિ અંતિમ ગણાશે.

પ્ર. ૧ (અ) ખાલી જગ્યા પૂરો. (કોઈપણ પાંચ)

(૧૦)

- (૧) ફરખાબાદ ઘરાનાના સંસ્થાપક.....છે.
- (૨) ફરદ એ.....ઘરાનાની વિશેષતા છે.
- (૩) .....લયના કાયદા અજરાડા ઘરાનાની વિશેષતા છે.
- (૪) .....ઘરાનું કિનાર (ચોટી) બાજુ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.
- (૫) .....ઘરાનાનો વિકાસ દિલ્હીથી સ્વતંત્ર રીતે થયો છે.
- (૬) .....ઘરાનાનો સંબંધ કથ્થક સાથે છે.

પ્ર. ૧ (બ) ખરા ખોટા જણાવી, ખોટું વાક્ય સુધારીને લખો. (કોઈપણ પાંચ)

(૧૦)

- (૧) ઝપ્તાલ તથા શૂલતાલ ખ્યાલ ગાયનમાં ઉપયોગી છે.
- (૨) દુમરી ગાયનમાં આડા ચૌતાલ (૧૪ માત્રા) નો ઉપયોગ થાય છે.
- (૩) દુપદ ગાયનમાં ચૌતાલ નો ઉપયોગ થાય છે.
- (૪) મસીતખાની ગત દ્રુત ત્રિતાલમાં વાગે છે.
- (૫) કથ્થક સંગત માટે બંધબાજુ વધુ ઉપયોગી છે.
- (૬) સામાન્યતઃ સ્વતંત્ર વાદનની શરૂઆત કાયદાથી થાય છે.

પ્ર. ૨ (અ) કોઈ બે ની ઉદાહરણ સહિત વ્યાખ્યા કરો.

(૧૦)

- (૧) ચોપલ્લી (૨) એકલથ્થિ પરન (૩) ગત (૪) ઉઠાન

પ્ર. ૩ કોઈ બે પ્રશ્નોનો ૧૦ થી ૧૫ લીટીમાં જવાબ લખો.

(૨૦)

- (૧) બનારસ ઘરાનાની વાદન શૈલીની જાણકારી.
- (૨) તાલના ઠેકાના નિર્માણના સિદ્ધાંત જણાવો.
- (૩) સ્વર અને લયનો સંબંધ.
- (૪) ગાયન, વાદન અને નૃત્યની સાથે તબલા સંગત વિષે માહિતી લખો.

પ્ર. ૪ (અ) કોઈપણ એક કલાકારનો જીવન પરિચય આપી તેનું કાર્ય જણાવો. (૨૦ થી ૨૫ લીટીમાં)

(૨૦)

- (૧) પં. રામ સહાય (૨) ઉ. કરીમતુલ્લા ખાં.

અથવા

પ્ર. ૪ (બ) આડ, કુઆડ અને બિઆડી લયકારી ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

પ્ર. ૫ (૧) કોઈપણ બે તાલ માહિતી સાથે લિપિબદ્ધ કરી તિગુનમાં અને ચોગુનમાં લખો.

(૧૦)

- (૧) ચતિશેખર તાલ (૨) વિષ્ણુ તાલ (૩) વિક્રમતાલ

(૨) વસંત તાલ તથા ચિત્રા તાલમાં એક એક તિહાઈ લીપીબદ્ધ કરો વસંત અને ચિત્રાતાલની ઠાય લખી એક-એક તિહાઈ લખો.

(૧૦)

(૩) આડા ચૌતાલમાં એક ફરમાઈશી તથા કમાલી ચકદાર લીપીબદ્ધ કરો.

(૧૦)

## મહાગુજરાત ગાંધર્વ સંગીત સમિતિ

### તબલા - અલંકાર ૨

સૂચના : બધા પ્રશ્ન ફરજિયાત છે. જમણી બાજુ પ્રશ્નોના ગુણ દર્શાવેલ છે. ગુજરાતી આવૃત્તિ અંતિમ ગણાશે.

પ્ર. ૧ (અ) જોડકા જોડો (૧૦)

૧. બનારસ ઘરાના	૧. પરનો વિશેષ પ્રયોગ
૨. દિલ્હી ઘરાના	૨. રૌ નો વિશેષ પ્રયોગ
૩. લખનૌ ઘરાના	૩. આડલયના કાયદા
૪. ફરૂખાબાદ ઘરાના	૪. કિનારનો બાજ
૫. અજરારા ઘરાના	૫. બાંટનો પ્રયોગ

પ્ર. ૧ (બ) ખરા ખોટા લખો તથા ખોટા વાક્ય સુધારી લખો. (કોઈપણ પાંચ) (૧૦)

- (૧) ગણેશ તાલમાં ખાલી નથી.
- (૨) મણિતાલમાં કુલ ૩ ખંડ છે.
- (૩) મહેશ તાલમાં ૧, ૪ અને ૭ માત્રા પર તાલી આવે છે.
- (૪) નટ તાલ એ બંધ બાજનો તાલ છે.
- (૫) બ્રહ્મતાલમાં કુલ ૪ ખાલી આવે છે.
- (૬) ગુમરા તાલમાં ૭મી માત્રા પર ખાલી આવે છે.

પ્ર. ૨ (અ) કોઈપણ બે ની ઉદાહરણ સહિત વ્યાખ્યા કરો. (૧૦)

- (૧) કાયદાનો વિસ્તાર (૨) રૌ (રવીશ) (૩) પડાર

પ્ર. ૩ કોઈ એક પ્રશ્નનો ૧૦ થી ૧૫ લીટીમાં જવાબ લખો. (૨૦)

- (૧) લખનૌ બાજની વાદન શૈલી  
(૨) તબલા સિવાયના કોઈ એક અવનંદ્ય વાદનની વાદન શૈલી

પ્ર. ૪ કોઈપણ એક કલાકારનો જીવન પરિચય (૨૦ થી ૨૫ લીટીમાં) (૨૦)

- (૧) ઉ. મુનીર ખાં (૨) ઉ. શફાત અહેમદ ખાં.

અથવા

કથક નૃત્યમાં સંગતની રીત જણાવી તાલ ત્રિતાલમાં બે તોડા લીપીબદ્ધ કરવા.

પ્ર. ૫ (૧) કોઈ બે તાલની સંપૂર્ણ માહિતી આપી તિગુનમાં લખો. (૧૦)

- (૧) બ્રહ્મતાલ (૨) ગણેશતાલ (૩) મણિતાલ

(૨) કોઈ એક તાલમાં ફરમાઈશી તથા કમાલી ચક્રદાર લખો. (૧૦)

- (૧) મહેશતાલ (૨) મણિતાલ

(૩) કોઈ એક તાલની કુઆડ તથા બિઆડ લયમાં લખો. (૧૦)

- (૧) ધમાર (૨) ઝપતાલ

## મહાગુજરાત ગાંધર્વ સંગીત સમિતિ

### તબલા - વિશારદ

સૂચના : બધા પ્રશ્ન ફરજિયાત છે. જમણી બાજુ પ્રશ્નોના ગુણ દર્શાવેલ છે. ગુજરાતી આવૃત્તિ અંતિમ ગણાશે.

**પ્ર. ૧ (અ) જોડકા જોડો**

(૫)

- |                  |                            |
|------------------|----------------------------|
| (૧) દિપચંદી તાલ  | (૧) ૯ માત્રા               |
| (૨) અજરાડા ઘરાના | (૨) ખાલી રહિત              |
| (૩) સંકીર્ણ જાતિ | (૩) ૧૫ માત્રા              |
| (૪) સવારી તાલ    | (૪) ૭ માત્રા               |
| (૫) શિખર તાલ     | (૫) હુમરી                  |
|                  | (૬) પં. સુધીર કુમાર સકરોના |

**પ્ર. ૧ (બ) ખાલી જગ્યા પૂરો.**

(૫)

- (૧) તાલના કુલ.....પ્રાણ (ખંભ) હોય છે.
- (૨) પં. કંઠે મહારાજ.....ઘરાનાના સુપ્રસિદ્ધ તબલાવાદક હતા.
- (૩) વિલંબિત ખ્યાલ ગાયનમાં ૧૬ માત્રાનો.....તાલ વગાડવામાં આવે છે.
- (૪) તબલા એ.....પ્રકારનો વાદ્ય છે.
- (૫) ૧ માત્રામાં ૩ માત્રા વગાડવાથી.....લય બને છે.

**પ્ર. ૨ (અ) ખરા અને ખોટા લખો.(ખોટા સુધારીને ફરીથી લખો)**

(૫)

- (૧) ઝપતાલ એ હુમરી ગાયન સાથે વગાડવામાં આવે છે.
- (૨) કોઈપણ તિહાર્થને ત્રણ વખત વગાડીએ તો એને નૌહકકા કહેવાય છે.
- (૩) તીનતાલ અને એકતાલ તિસ્ત્ર જાતિના તાલ છે.
- (૪) સમય માપવાની ક્રિયાને માત્રા કહેવાય છે.
- (૫) તબલાનો પ્રથમ ઘરાના દિલ્લી ઘરાના છે.

**પ્ર. ૨ (બ) નીચેના પારિભાષિક શબ્દોની વ્યાખ્યા લખો. (ગમે તે પાંચ)**

(૫)

- |                  |            |             |
|------------------|------------|-------------|
| (૧) પેશકાર કાયદા | (૨) આવર્તન | (૩) રેલા    |
| (૪) ફરમાઈશી પરન  | (૫) લગ્ગી  | (૬) કુઆડ લય |

**પ્ર. ૩ આશરે ૧૦ થી ૧૫ લીટીમાં ગમે તે બે ટૂંકી નોંધ લખો.**

(૧૦)

- (૧) તાલ રચનાના સિદ્ધાંત.
- (૨) દિલ્લી / અજરાડા ઘરાના વિશે ટૂંકનોંધ લખો અને તે જ ઘરાનાના બે પ્રસિદ્ધ તબલાવાદકના નામ લખો.
- (૩) વિવિધ ધનવાદોનો પરિચય આપી દરેક વાદ્ય વિષે માહિતી આપો.

**પ્ર. ૪ કોઈપણ એક કલાકારનું જીવન ચરિત્ર અને પ્રદાન ૨૦ થી ૨૫ લીટીમાં લખો.**

(૧૦)

- |                       |                      |                      |
|-----------------------|----------------------|----------------------|
| (૧) ઉ. અમીર હુસૈન ખાં | (૨) પં. સુરેશ તલવલકર | (૩) પં. સામતા પ્રસાદ |
|-----------------------|----------------------|----------------------|

અથવા

**કોઈપણ એક વિષય પર નિબંધ લખો.**

- (૧) તબલામાં ઘરાનાની આવશ્યકતા.
- (૨) નૃત્ય અને વાદ્ય સાથે તબલાસંગત.
- (૩) તાલ લખવાની પ્રચલિત પદ્ધતિઓ.

**પ્ર. ૫ માંગ્યા મુજબ લખો.**

- (૧) શિખરતાલ લિપિબદ્ધ કરો. તેની દુગુણ, તિગુણ અને ચૌગુણ લિપિબદ્ધ કરો અને શિખરતાલમાં એક ટુકડો લિપિબદ્ધ કરો.

(૧૦)

- (૨) રૂપકતાલમાં એક ફરમાઈશી પરન, એક કમાલી પરન, બે ટુકડા અને બે બેદમ તિહાર્થ લખો.

(૧૦)

- (૩) ઝપતાલ અને રુદ્રતાલમાં આડલયનાં એક-એક કાયદા, ત્રણ ત્રણ પલટા અને એક એક તિહાર્થ લખો.

(૧૦)

## મહાગુજરાત ગાંધર્વ સંગીત સમિતિ

### તબલા - મધ્યમા (૪થુ વર્ષ)

સૂચના : બધા પ્રશ્ન ફરજિયાત છે. જમણી બાજુ પ્રશ્નોના ગુણ દર્શાવેલ છે. ગુજરાતી આવૃત્તિ અંતિમ ગણાશે.

**પ્ર. ૧ (અ) જોડકા જોડો**

(૫)

(૧) આડા ચૌતાલ	(૧) ૭ માત્રાની તાલ
(૨) પંબાળ ઘરાના	(૨) પં. નંદન મહેતા
(૩) તેવરા તાલ	(૩) અલ્લારખાં ખાન
(૪) દુમરી	(૪) દીપચંદી
(૫) તાલ-રૂપક	(૫) ૧૪ માત્રા
	(૬) ૭ માત્રા

**પ્ર. ૧ (બ) ખાલી જગ્યા પૂરો.**

(૫)

- (૧) બે માત્રાઓ વચ્ચે વધારે અંતર હોય તો એને.....લય કહેવાય છે.
- (૨) ટુકડા તથા તિહાર્ફની રચના ત્રણ વાર વગાડવાને.....કહેવાય છે.
- (૩) .....અને.....તાલમાં લગ્ગી બને છે.
- (૪) દિપચંદી ધમાર.....માત્રાના તાલ છે.
- (૫) એકતાલ / ચૌતાલમાં.....ખાલી છે.

**પ્ર. ૨ (અ) ખરા અને ખોટા લખો.(ખોટા સુધારીને ફરીથી લખો)**

(૫)

- (૧) વિલંબીત લય સાથે કહરવા તાલ વગાડવામાં આવે છે.
- (૨) દ્યુપદ ગાયન સાથે વિલંબીત એકતાલ વગાડવામાં આવે છે.
- (૩) દિપચંદી તાલમાં ૨ ખાલી છે.
- (૪) ઝપતાલ અને શૂલતાલ ની માત્રાઓ સમાન છે.
- (૫) દાદરા તાલમાં પાંચમી માત્રા પર ખાલી છે.

**પ્ર. ૨ (બ) ટુંકમાં જવાબ લખો.**

(૫)

- (૧) ઝપતાલ ના ખંડ કયા પ્રકારથી વિભાજિત છે.
- (૨) કોઈ તાલ ૧ આવર્તન માં ૩ વાર વગાડવામાં આવે તો એ કઈ લયકારી છે.
- (૩) એકતાલમાં કુલ કેટલા ખંડ હોય છે.
- (૪) કયા તાલમાં ૪ અને ૬ માત્રા પર ખાલી છે ?
- (૫) કયા તાલમાં પહેલી માત્રા પર ખાલી છે.

**પ્ર. ૩ (અ) જવાબ લખો.**

(૫)

- (૧) તબલા પર કુલ કેટલા વર્ણ બને છે ? એના નામ લખો.
- (૨) તબલા વાદ્ય રખ-રખાવમાં કઈ કઈ બાબતોનું ધ્યાન રાખવામાં આવે છે ?

**પ્ર. ૩ (બ) સમાન માત્રા વાળા તાલોની જોડી બનાવી સમાનતા લખો. (કોઈપણ બે)**

(૫)

- (૧) રૂપક-તેવરા
- (૨) એકતાલ - ચૌતાલ
- (૩) શૂલતાલ અને ઝપતાલ

**પ્ર. ૪ નીચે આપેલ કોઈપણ એક કલાકારનું જીવન પરિચય તથા યોગદાન લખો.**

(૧૦)

- (૧) પં. સુધીર સક્સેના
- (૨) પં. નંદન મહેતા

અથવા

**નીચેના પારિભાષિક શબ્દોની વ્યાખ્યા લખો. (કોઈપણ પાંચ)**

- (૧) ચક્રદાર
- (૨) ચતુસ્ખાતિ
- (૩) પેશકાર
- (૪) રેલા
- (૫) આડ લય
- (૬) લેહરા
- (૭) કુઆડ લય

**પ્ર. ૫ જવાબ લખો. (કોઈપણ ૩)**

(૩૦)

- (૧) એકતાલ અને ઝપતાલમાં એક-એક કાયદો તેના બે-બે પલ્લા અને એક-એક તિહાર્ફ લખો.
- (૨) તાલ ઝપતાલમાં બે મુખડા અને બે ટુકડા લખો.
- (૩) તાલ રૂપકની સંપૂર્ણ માહિતી સાથે ઠાચ, દુગુન અને ચોગુણ લખો.
- (૪) તાલ ત્રીનતાલમાં બે રેલા અને દરેકના ત્રણ-ત્રણ પલ્લા લખો.
- (૫) ત્રીન તાલમાં એક ફરમાઈશી ચક્રદાર લખો અને એક ટુકડો લખો.